

“MESLEK İSİMLERİ DİŞİLEŞTİRİLMELİ Mİ? KAZANIMLAR VE ÇEKİNCELER¹” KONULU SEMİNER

Selin GÜRSES ŞANBAY

İstanbul Üniversitesi

Fransızca'nın dilsel düzeyindeki dişi/eril ayrımının toplumsal ve psikolojik etkileri Frankofon ülkelerde son dönemlerde sıkça tartışılan bir sorunsal olarak gündemde bulunmaktadır. Bu konu üzerine 27 Eylül 2010 tarihinde Fransa'nın Lyon kenti Valilik Binası'nda, Fransız Dili ve Dilsel Politika Konseyi Başkanı ünlü dilbilim profesörü Jean-Marie Klinkenberg bir konferans vermiştir.

Konferansın düzenleyicileri tarafından “*Dilin çok güçlü bir sosyal anlamlandırması vardır, ve Fransa dilsel düzey de dahil kadınların rollerinin tanınmasını her zaman göz ardı etmiştir*” sözleriyle başlatılan konferansta şu gibi sorulara yanıt aranmıştır: “*Neden **directrice** (yönetici/dişi) sözcüğü varken kadınlara **directeur** (yönetici/eril) denir?*”, “*Kadınlar, sosyal rolleri, başarıları, bazen kendilerinden bekleyen meslekleri yapmaları neden saklanır?*”, “*Neden genç kızların daha geniş profesyonel alanlarda ilerlemesine izin verilmez?*”

Dilsel örneklerden yola çıkan Jean-Marie Klinkenberg, dilsel ayrımın aslında toplumsal ayrıma sebep olduğunu saptamıştır. Özellikle iş ilanlarındaki eril kullanım aday olabilecek kadınları doğrudan elemektedir. Örneğin Fransa'da bir iş ilanında sadece **ingénieur** (mühendis/eril) sözcüğü geçer, ancak gerçekte **ingénieur** ya da **ingéneuse** (mühendis/dişi) olmalıdır. Sadece eril

¹ Féminiser les noms de métiers et de fonctions? Enjeux et réticences

meslek isminin geçmesi aday olacak kadınları daha ilk aşamada elemektedir. Bu eleme sadece işveren tarafından yapılmamakta ancak eril meslek ismini gören kadınların bilinçaltında da bir geri çekilme oluşmaktadır.

Ünlü profesör, anayasada dilsel düzeyde hem dişi hem de eril olarak 1986 ve 1998 yıllarında belirlenmiş meslek isimlerinin toplum tarafından kullanılmamasının yansımalarını kısaca "*toplumsal olarak söylenmeyen sosyal olarak da söylenmez*" cümlesiyle ifade etmiştir. Dolayısıyla dilsel ayrım toplumsal ve sosyal düzeyde de kadın ile erkek arasında bir sınıf farkı oluşturmaktadır.

Meslek isimlerinin dilde sadece eril olarak kullanılması sonucu ortaya çıkan kadın/erkek ayrımının toplumsal ve sosyal sonuçları dört madde ile özetlenmiştir:

1. Kadınlar ve profesyonel rolleri gölgede kalmaktadır.
2. Kadınların kimlikleri göz ardı edilmektedir.
3. Sosyal işlevler hiyerarşi düzenine maruz kalmıştır.
4. Meslek adayı genç kadınlar psikolojik olarak etkilenmekte ve toplumsal bir ket vurma özelliği ortaya çıkmaktadır.